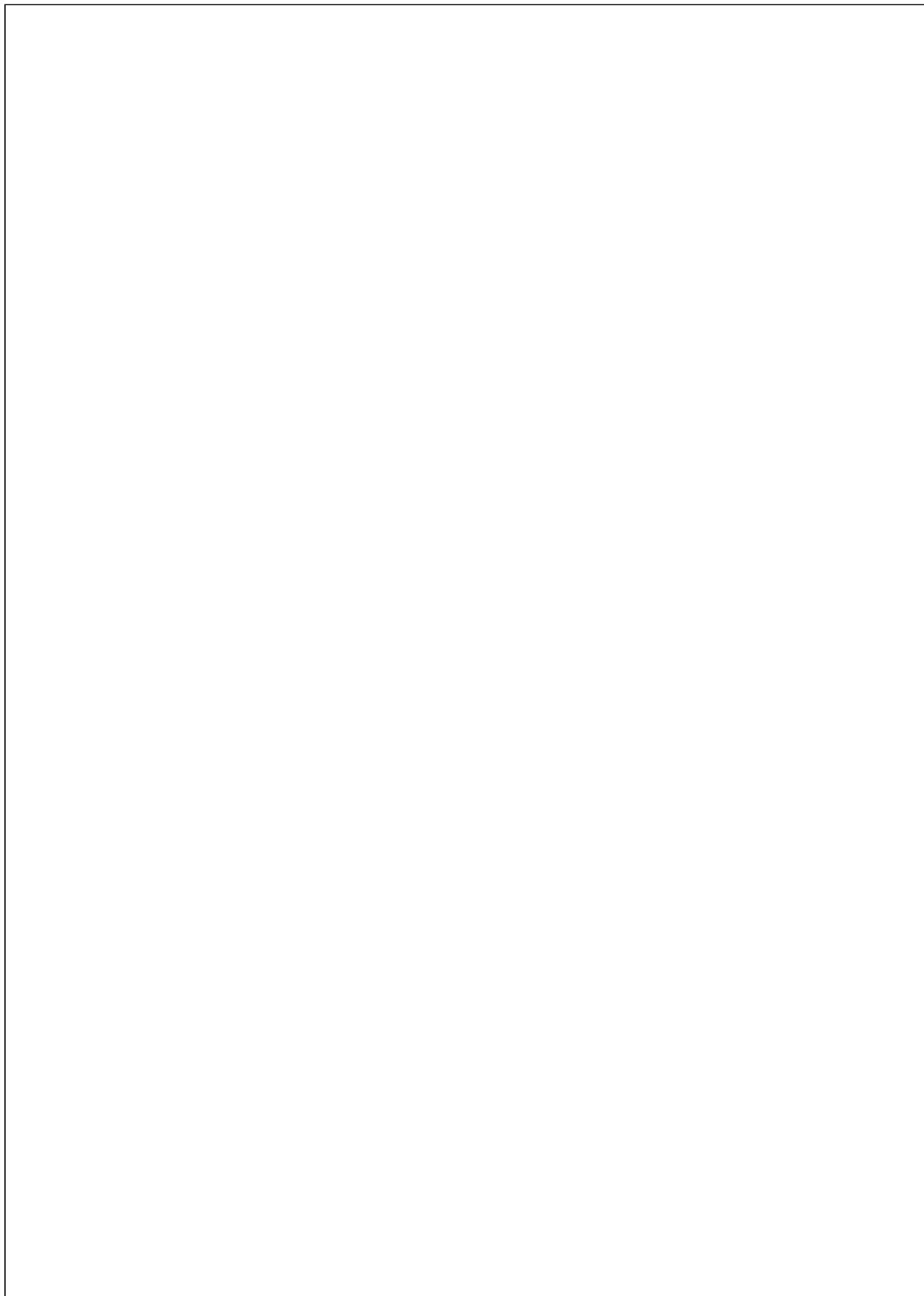

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/247389,Wyklad-Krwawy-Poniedzialek-Niemiecka-zbrodnia-wojenna-na-mieszkancach-Czestochow.html>
10.09.2026, 19:21

Wykład „Krwawy Poniedziałek. Niemiecka zbrodnia wojenna na mieszkańcach Częstochowy 4 IX 1939” - Częstochowa, 16 września 2026

16.09.2026

W środę 16 września o godz. 18.00 zapraszamy do Przystanku Historia Centrum Edukacyjnego IPN im. gen. Janusza Gąsiorowskiego w Częstochowie na wykład Adama Kurusa, historyka OBEN IPN Katowice, nt. „Krwawy Poniedziałek. Niemiecka zbrodnia wojenna na mieszkańcach Częstochowy 4 IX 1939”.

4 września, dzień po zajęciu blisko 140-to tysięcznej Częstochowy przez oddziały niemieckiej 46 Dywizji Piechoty dowodzonej przez generała Paula von Hase, doszło na jej ulicach do strzelaniny w wyniku której zginęło 8 niemieckich żołnierzy (w tym dwóch oficerów), a 43 zostało rannych (z czego 4 zmarło).

W odwecie żołnierze Wehrmachtu rozpoczęli masowe „aresztowania” przypadkowych osób, które zatrzymywano na ulicach lub wyciągano siłą z mieszkań i bram kamienic. Wśród nich byli nie tylko mieszkańcy Częstochowy, ale także uciekinierzy z podczęstochowskich miejscowości. Formowane kolumny zakładników prowadzono ulicami między innymi na centralne place miasta, do opuszczonych koszar Wojska Polskiego, na teren szkół, a także do częstochowskiej archikatedry. Tylko na głównych placach, do godziny 17.00 Niemcy zgromadzili około 10 000 osób. Jednocześnie w wielu miejscach rozpoczęły się egzekucje, których dokonywali żołnierze Wehrmachtu pod niezwykle błahymi pretekstami, a ich ofiarami padali mężczyźni, kobiety, a nawet dzieci. Bezbronnych cywilów Niemcy mordowali pojedynczymi strzałami w tył głowy, seriami broni maszynowej, granatami oraz bagnetami. Głównymi miejscami egzekucji były obecne place Biegańskiego i Daszyńskiego, plac przed archikatedrą oraz ulice Starego Miasta, a jako masowe groby w wielu przypadkach posłużyły głębokie rowy przeciwlotnicze.

Ówczesne władze miasta liczbę ofiar określiły na 671 pomordowanych oraz setki rannych. W wyniku ekshumacji przeprowadzonych w 1940 i 2019 roku, z różnych miejsc pochówku wydobyto zwłoki 240 osób, w tym 218 Polaków i 22 obywateli polskich pochodzenia żydowskiego. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że szczątków wielu ofiar nigdy nie odnaleziono, a wiele miejsc, gdzie miały znajdować się groby – nigdy nie ekshumowano...

Omawiane wydarzenia, które przeszły do polskiej historii jako częstochowski „Krwawy Poniedziałek”, stanowią jedną z największych niemieckich zbrodni wojennych dokonanych na polskich cywilach we wrześniu 1939 roku.

Jaka była geneza omawianej zbrodni wojennej, o której nawet w samej Częstochowie mówi się zbyt rzadko? Jaka była sytuacja w przededniu tych dramatycznych wydarzeń i jak rzeczywiście wyglądało wkroczenie Wehrmachtu do miasta? Jaka była przyczyna i jakie jednostki niemieckie odpowiadają za dokonanie zbrodni? Jakie wydarzenie położyło kres egzekucjom na ulicach miasta? O tym oraz m.in. o przebiegu prac ekshumacyjnych ofiar w 1940 i 2019 roku, dowiedzą się uczestnicy wykładu w środę 21 lutego w Przystanku Historia w Częstochowie.

Wszystkie wymienione wyżej zagadnienia przedstawione zostaną w świetle najnowszych badań, a całość tradycyjnie zostanie zobrazowana bogatą dokumentacją archiwalną oraz licznymi fotografiami obrazującymi wydarzenia „Krwawego Poniedziałku” w Częstochowie, w wielu przypadkach nigdy wcześniej nie publikowanymi.

Spotkanie stanowić będzie trzydziesty ósmy z cyklu wykładów: II wojna światowa w regionie częstochowskim. Nowe fakty, nieznani bohaterowie, zapomniane epizody.

Wstęp wolny!

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Częstochowa

Katowice

Wrzesień 1939

Cykl spotkań